

Metodološki i sadržajni aspekti znanstveno istraživačkih radova objavljenih u Vjesniku bibliotekara Hrvatske od 1998. do 2006. godine

---

Barbarić, Ana; Hebrang Grgić, Ivana; Horvat, Aleksandra

Source / Izvornik: **Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 2007, 50, 1 - 14**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:547091>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

**METODOLOŠKI I SADRŽAJNI ASPEKTI
ZNAJSTVENO ISTRAŽIVAČKIH RADOVA OBJAVLJENIH
U VJESNIKU BIBLIOTEKARA HRVATSKE
od 1998. do 2006. godine**

METHODOLOGICAL AND CONTENT ASPECTS OF SCIENTIFIC AND
RESEARCH PAPERS PUBLISHED IN *VJESNIK BIBLIOTEKARA HRVATSKE*
from 1998 to 2006

Ana Barbarić
abarbari@ffzg.hr
Katedra za bibliotekarstvo
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet u Zagrebu

Ivana Hebrang Grgić
ivana.grgic@ffzg.hr
Katedra za bibliotekarstvo
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet u Zagrebu

Aleksandra Horvat
ahorvat@ffzg.hr
Katedra za bibliotekarstvo
Odsjek za informacijske znanosti
Filozofski fakultet u Zagrebu

UDK / UDC 014.3:001.8:02
Istraživanje / Research paper
Primljeno / Received: 21. 7. 2007.

Sažetak

Jedno od važnih pitanja suvremenoga knjižničarstva jest pitanje izbora i primjene odgovarajućih znanstveno istraživačkih pristupa, koji bi omogućili da podaci prikupljeni djelovanjem knjižnica budu upotrijebljeni za optimalan razvitak službi i usluga. Na temelju analize članaka objavljenih u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* u razdoblju od 1998.

do 2006. prikazani su korišteni znanstveno istraživački pristupi te sadržaj odnosno teme radova.

Ključne riječi: znanstveno istraživanje, metodologija, knjižničarstvo

Summary

One of the important issues in contemporary librarianship is the selection and use of appropriate research strategies which would provide that data collected in libraries are used for the optimum development of services. An analysis of the research strategies and subject content (topics) of articles published in Vjesnik bibliotekara Hrvatske in the period from 1998 to 2006 was made.

Keywords: scientific research, methodology, librarianship

1 Uvod

Vjesnik bibliotekara Hrvatske već je više od pola stoljeća vodeći, a dugo je vremena bio i jedini časopis knjižničarske struke u Hrvatskoj. S obzirom na tradiciju, mogli bismo tvrditi da su radovi objavljeni u Vjesniku odraz rada, stavova i mišljenja podjednako knjižničara praktičara kao i teoretičara u Hrvatskoj. Uredništvo časopisa poticalo je objavljivanje radova o raznim temama sudjelujući tako u razvoju hrvatskoga knjižničarstva kao struke i kao znanosti. Isto tako, knjižničari praktičari i teoretičari koji su objavljivali svoje radove u Vjesniku, u svojim znanstvenim i stručnim radovima koristili su razne metode. Do sada nije napravljena analiza korištenih metoda i tema zastupljenih u Vjesniku. U nekoliko su navrata, ipak, izrađena i objavljena bibliografska kazala iz kojih se može ponešto iščitati o njegovu sadržaju, ali treba znati da su kazala zapravo prvenstveno namijenjena identifikaciji i pronalaženju određenog članka pa zato ne pružaju pravi uvid u sadržaj radova ili u značenje koje časopis ima za knjižničarsku zajednicu. Stoga smo odlučili provesti istraživanje koje će obuhvatiti godišta objavljena od 1998. do 2006. godine i koje bi trebalo pokazati koje su metode i koje teme bile zanimljive našim knjižničarima. Odnos knjižničarstva prema drugim informacijskim disciplinama u svjetskoj znanstvenoj zajednici nije danas posve jednoznačan. Dok se u SAD-u posve praktično govori i piše o jednoj knjižničnoj i informacijskoj znanosti (*library and information science*), u nas se te discipline redovito razdvajaju. Prema *Pravilniku o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama* objavljenom 2005. godine, informacijske znanosti su polje unutar područja društvenih znanosti.¹ Polje se dijeli na osam grana: arhivistiku i dokumentalistiku; informacijske sustave i informatologiju; knjižničarstvo; komunikologiju; leksikografiju i enciklopedistiku; muzeologiju; novinarstvo i javne medije. Prema tome, u Hrvatskoj je knjižničarstvo jedna od grana informacijskih znanosti. U članku ćemo, govoreći o radovima pojedinih autora, koristiti nazivlje samih autora. Engleski izraz *library and information science* prevodit ćemo kao knjižnična i infor-

¹ Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama [citirano: 2007-07-18]. // Narodne novine 76(2005). Dostupno na: <http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2005/1500.htm>

macijska znanost. Kada će biti riječ o našem istraživanju, koristit ćemo izraz knjižničarstvo.

Što knjižničarstvo stvarno jest, moguće je saznati samo kad se opiše područje, otkriju žarišne točke interesa i rubna područja. Važno je znati i kako se istražuje u knjižničarstvu, koji se podaci koriste, kako se prikupljaju itd. Stoga je naš rad, iako rađen na skromnom uzorku, pokušaj prikaza metodoloških i sadržajnih interesa istraživača u hrvatskom knjižničarstvu.

2 Pregled radova o znanstveno istraživačkim pristupima

Problemima metodologije u knjižničarstvu bavi se niz domaćih i stranih znanstvenika. Kratki prikaz najznačajnijih radova na tom području započet ćemo radovima hrvatskih znanstvenika objavljenim u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske*. Prvi je objavljeni rad napisao Matko Rojnić 1957. godine, upravo u vrijeme kad je bio i glavni urednik časopisa te je mogao utjecati na izbor uvrštenih tema.² Rojnić analizira dostupne mu radove objavljene u razdoblju od početka 19. stoljeća do vremena u kojemu piše, a u kojima autori pokušavaju utvrditi autonomnost knjižničarstva kao discipline ili odgovoriti na pitanje tko je zapravo knjižničar i koja znanja mora imati za obavljanje svojega posla. Svaki prikazani rad Rojnić i komentira pa tako saznajemo da znanost smatra jednim od glavnih izvora obrazovanja, što je uostalom posve u skladu s duhom vremena i sredine u kojemu živi, dok na pitanje koje sam postavlja o “znanstvenosti” knjižničarstva, odgovara vrlo jednostavno i praktično. Kaže da knjižničarski poslovi imaju svoj smisao i teorijsku podlogu, koji se daju izložiti i kojima se može i kritički pristupiti, a ta je kritičnost prema praksi potrebna ako se knjižničarstvo želi unapređivati. U skladu s tim, knjižničarske poslove dijeli na znanstvene, intelektualne, stručne i tehničke. Iz Rojnićeva se rada daje očitati da o knjižničarstvu misli kao o skupu često raznorodnih disciplina koje je teško povezati u cjelinu, pa je stoga teško i točno odrediti njegov sadržaj i opseg.

Članak Ljerke Markić-Čučuković, objavljen u četverobroju *Vjesnika* koji je 1981. godine pripremljen kao spomenica Matku Rojniću, pregled je tadašnje literature o odnosu knjižničarstva i znanosti.³ U to se doba već mnogi autori posvećuju bibliometrijskim analizama u kojima nalaze nov predmet jedne nove znanosti – informacijske znanosti.

U četverobroju *Vjesnika* iz 1988. godine objavljen je niz izlaganja sa Skupštine tadašnjega Hrvatskoga bibliotekarskog društva čija je tema bila *Bibliotečna znanost u sistemu znanosti*. Mira Mikačić je na Skupštini govorila o mjestu bibliotečne znanosti među drugim znanostima.⁴ Autorica govori o podjeli znanosti prema

² Rojnić, Matko. Bibliotekarstvo i nauka. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 4, 1/4(1955/1957), 37-74.

³ Markić-Čučuković, Ljerka. Bibliotekarstvo i znanstveni rad. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 25, 1/4(1981), 119-134.

⁴ Mikačić, Mira. Mjesto bibliotečne znanosti među drugim znanostima. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 31, 1/4(1988), 91-102.

predmetu istraživanja, cilju istraživanja i primjenjivanim istraživačkim postupcima, raspravlja posebno o skupinama društvenih i humanističkih znanosti kao i nejasnoj granici između njih. Bibliotečna znanost, kako ju autorica naziva, ima izraženu interdisciplinarnost. Predmet istraživanja bibliotečne znanosti su knjiga, čitatelj i knjižnica sa svojim službama pa bibliotečna znanost prema predmetu istraživanja pripada skupini društvenih i humanističkih znanosti.

Drugi značajan rad sa spomenute Skupštine je onaj Ljerke Markić-Čučuković.⁵ Ona je prikazala povijesni razvoj bibliotekarstva, a posebno je istražila radove svjetskih znanstvenika vezanih uz znanstveno istraživački rad u bibliotekarstvu. Na osnovi tih radova, autorica navodi najvažnije metode koje se koriste u bibliotekarstvu: eksperiment, anketiranje, povijesna metoda, metoda operativnih istraživanja, metoda slučaja (*case study*), promatranje, sekundarna analiza, kvantitativne metode i komparativna metoda. Osim prikaza rada svjetskih znanstvenika, autorica posebno razmatra znanstveno istraživački rad u hrvatskom bibliotekarstvu. Navodi pri tome manji broj radova vezanih uz temu kao i pojedine inicijative vezane uz unapređivanje znanstvenog rada.

Treći članak iz istog broja Vjesnika je onaj autorice Tatjane Aparac-Gazivoda u kojem autorica donosi pregled rada niza teoretičara bibliotekarstva kao i uvid u probleme s kojima se susreću.⁶ Posebno su naglašeni koncepti koje autorica smatra važnim za daljnju razradu teorijskih pitanja bibliotekarstva.

Analizom znanstveno istraživačkih pristupa u knjižničnoj i informacijskoj znanosti u posljednjih četrdesetak godina bavili su se i brojni svjetski znanstvenici. Proučavajući pristupe i teme u objavljenim člancima, pokušavali su odrediti područje i osnovne karakteristike knjižnične i informacijske znanosti kao znanstvene discipline. Pri tome su se osvrnuli i na prethodno obrazovanje knjižničara i informacijskih stručnjaka shvaćajući da karakteristike znanstvene discipline proizlaze iz rada znanstvenika koji je povezan s njihovim obrazovanjem.

L. Hauser⁷ i M. M. Nour⁸ provode sadržajnu i kvantitativnu analizu radova s područja knjižničarstva i informacijskih znanosti. Na osnovi njihovih članaka, K. Järvelin i P. Vakkari napisali su svoj prvi zajednički članak vezan uz temu istraživanja u knjižničnoj i informacijskoj znanosti.⁹ Ubrzo su nastavili istraživanja i rezultate objavili u članku iz 1993. godine.¹⁰ Prvi su proveli detaljnu analizu

⁵ Markić-Čučuković, Ljerka. Znanstvenoistraživački rad u bibliotekarstvu : trajni izazov. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 31, 1/4(1988), 103-114.

⁶ Aparac-Gazivoda, Tatjana. Ishodišta za teoriju bibliotečne znanosti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 31, 1/4(1988), 115-127.

⁷ Hauser, Lloyd. A conceptual analysis of information science. // Library and information science research 10(1988), 3-34.

⁸ Nour, Martyvonne M. A quantitative analysis of the research articles published in core library journals of 1980. // Library and information science research 7(1985), 261-273.

⁹ Järvelin, Kalervo; Pertti Vakkari. Content analysis of research articles in library and information science. // Library and information science research 12(1990), 395-421.

¹⁰ Järvelin, Kalervo; Pertti Vakkari. The evolution of library and information science : 1965-1985 : a content analysis of journal articles. // Information processing and management 29, 1(1993), 129-144.

razlikujući strategije istraživanja od metoda prikupljanja podataka. Pri tome su objedinili vlastita istraživanja s podacima koje je objavio L. Huusko¹¹ 1991. godine kao i s podacima S. Kumpulainen.¹² Järvelin i Vakkari su stvorili klasifikacijsku shemu znanstveno istraživačkih pristupa i tema u člancima čiji se autori bave knjižničnom i informacijskom znanosti. Ta će shema poslužiti nizu svjetskih znanstvenika kako bi proveli sadržajne analize na uzorcima članaka u različitim državama.

P. Vakkari je zajedno s M. Rochester formulirao definiciju knjižnične i informacijske znanosti:

“Knjižnična i informacijska znanost je znanstvena disciplina koja sagledava informacijski proces iz perspektive traženja informacija. To ne znači da se istraživanja usredotočuju isključivo na traženje informacija već da ta perspektiva čini osnovnu strukturu discipline. Objekt istraživanja je traženje informacija pojedinaca i grupa te faktori koji generiraju tu aktivnost, baš kao i različiti uvjeti koji podržavaju traženje informacija i omogućuju pristup informacijama.”¹³

M. K. Rochester bavila se znanstvenim istraživanjima na području knjižnične i informacijske znanosti u Australiji,¹⁴ a P. Layzell Ward je 1998. godine analizirala članke u britanskim časopisima.¹⁵ Iste je rezultate autorica prikazala na 63. IFLA-inoj konferenciji 1997. godine.¹⁶ Koristeći isti obrazac za istraživanja, sadržajnu analizu na uzorku turskih časopisa proveli su A. Yontar i M. Yalvaç,¹⁷ na uzorku kineskih časopisa Cheng Huanwen,¹⁸ a na uzorku španjolskih časopisa V.

¹¹ Huusko, L. Content analysis of 1965 research articles in the library and information science. // *Library and information science research* 12(1991), 395-421.

¹² Kumpulainen, Sisko. *Library and information science research 1975 : content analysis of journal articles.* // *Libri* 41, 1(1991), 59-76.

¹³ Rochester, Maxine K.; Pertti Vakkari. *International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research [citirano: 2007-07-06].* [S. l.] : Interanational Federation of Library Associations and Institutions, cop. 2003. (IFLA professional reports ; nr. 82). Str. 3. Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>

¹⁴ Rochester, Maxine K. *Library and information science research in Australia 1985-1994 : a content analysis of research articles in the Australian library journal and Australian academic and research libraries.* // *Australian academic and research libraries* 26, 3(1995), 163-170.

¹⁵ Ward, Patricia Layzell. Appendix 6: A preliminary study of the UK research literature of library and information science. 1998. [citirano: 2007-07-06]. // *International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research.* Str. 43-54. Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>

¹⁶ Ward, Patricia Layzell. *The nature of UK research literature : some thoughts arising from a bibliometric study [citirano: 2007-07-06].* // *Conference programme and proceedings / 63rd IFLA General Conference, August 31- September 5, 1997.* Dostupno na: <http://www.ifla.org/IV/ifla63/63layp.htm>

¹⁷ Yontar, Aysel; Mesut Yalvaç. *Problems of library and information science research in Turkey : a content analysis of journal articles 1952-1994.* // *IFLA Journal* 26(2000), 39-51.

¹⁸ Cheng Huanwen. Appendix 4: A bibliometric study of library and information science research in China. 1996. [citirano: 2007-07-06]. // *International library and informati-*

Cano.¹⁹ Svi su ti članci poslužili kao osnova za izradu izvještaja IFLA-inoj Komisiji za knjižničnu teoriju i istraživanja (*Section on library theory and research*). Izvještaj je objavljen 2003. godine i dostupan je na IFLA-inoj službenoj mrežnoj stranici.²⁰ Osim konkretnih brojčanih podataka o zastupljenosti pojedinih metoda i tema u znanstveno istraživačkom radu u pojedinim zemljama, otkriveno je i da postoje razlike u osnovnim karakteristikama knjižnične i informacijske znanosti. Razlog tomu leži u socijalnim i kulturalnim razlikama pojedinih država kao i u različitoj povijesti obrazovanja knjižničara i informacijskih znanstvenika.

Na kraju je važno napomenuti da su autori u samom IFLA-inu izvještaju ukazali na poteškoće i nejasnoće na koje su nailazili u izradi izvještaja. Naime, oni priznaju da klasifikacijska shema Järvelina i Vakkarija nije gotovo i definitivno rješenje, već je podložna kritici i promjenama. Isto tako, zbog kulturnih razlika moguće su razlike u tumačenju izraza korištenih u klasifikacijskim shemama. Pri tome je najveća teškoća što klase u klasifikacijskim shemama metoda i tema nisu detaljno i jednoznačno definirane. Bez obzira na postojeće poteškoće, autori zaključuju da su prikupljeni podaci dovoljno dobri za osnovnu analizu.

3 Istraživanje

3.1 Cilj istraživanja

Zanimalo nas je kako autori radova u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* pristupaju znanstvenom istraživanju, kojim se sadržajima bave te kojim se podacima koriste. Cilj nam je pri tome bio saznati koji su istraživački pristupi i teme najzastupljeniji kod hrvatskih autora koji se bave knjižničarstvom, a objavljuju u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* kao vodećem hrvatskom knjižničarskom časopisu. Dobiveni podaci moći će se usporediti s istraživanjima autora iz drugih zemalja.

3.2 Uzorak i metode istraživanja

Polazeći od prikazane literature odlučili smo isti obrazac istraživanja koja su provodili Vakkari, Järvelin, Rochester, Cano, Cheng Huanwen, Yontar i Yalvac primijeniti na uzorak članaka iz *Vjesnika bibliotekara Hrvatske*. Za uzorak smo odabrali članke iz posljednjih devet godišta *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* (1998.-2006.). Razlog je tome to što je uredništvo *Vjesnika* od 1998. godine počelo objavljivati kategorije uz pojedine članke. U uzorak smo odabrali sve kategorizirane članke, osim onih koji su kategorizirani kao stručni radovi. Promatrani su tako svi izvorni znanstveni radovi, znanstvene bilješke, prethodna priopćenja, pregledni

---

on science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research. Str. 41. Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>

¹⁹ Cano, Virginia. Bibliometric overview of library and information science research in Spain. // *Journal of the American Society of Information Science* 50(1999), 675-680.

²⁰ Rochester, Maxine K.; Pertti Vakkari. Nav. dj.

radovi, pozvani radovi, preuzeti radovi i istraživanja. Time smo zadovoljili kriterij po kojem su Järvelin, Vakkari i ostali ranije spomenuti autori odabirali članke za svoja istraživanja, a koji polazi od također ranije spomenute definicije znanstvenog istraživanja. Navedene kriterije u promatranih devet godišta, u kojima je objavljeno 36 brojeva u 17 sveščića, zadovoljavalo je ukupno 110 članaka.

Osnovna metoda korištena u istraživanju je sadržajna analiza članaka iz uzorka.

U istraživanju smo koristili klasifikacijsku shemu tema i istraživačkih pristupa Järvelina i Vakkarija objavljenu u članku iz 1993. godine.²¹ Članke smo razvrstali prema sljedećim temama:

- knjižničarstvo
- povijest knjižnica
- nakladništvo, tiskarstvo i povijest knjige
- obrazovanje
- metodologija istraživanja u knjižničarstvu
- istraživanja o knjižničnim i informacijskim službama (međuknjižnična posudba, istraživanja korisnika, istraživanja fonda, administracija)
- istraživanja o pretraživanju informacija (katalogizacija, klasifikacija, indeksiranje, baze podataka, bibliografije)
- istraživanja o traženju informacija (informacijski kanali i izvori, knjižnične usluge, korištenje informacija)
- istraživanja o znanstvenoj i profesionalnoj komunikaciji (znanstveno izdavaštvo, citatne analize)
- ostale teme.

Istraživačke pristupe smo određivali prema sljedećem popisu temeljenom na Järvelinovo i Vakkarijevoj klasifikaciji:

- povijesna metoda
- metoda pregleda
- kvalitativna metoda
- analiza slučaja
- analiza sadržaja
- bibliometrijska metoda
- sekundarna analiza
- eksperiment
- analiza sustava/softvera
- pregled literature
- rasprava
- konceptualna metoda.

---

²¹ Järvelin, Kalervo; Pertti Vakkari. (1993). Nav. dj. Dostupno i u: Järvelin, Kalervo; Pertti Vakkari. Appendix 2: Methods, research strategy. 1993. [citirano: 2007-07-06]. // International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research. Str. 29-30. Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>

Ukoliko je neki članak obrađivao dvije ili više tema, odabirali smo jednu glavnu temu. Ukoliko je autor koristio više istraživačkih pristupa, odabirali smo onaj koji prevladava u radu.

Iako Järvelin i Vakkari ne navode posebnu klasifikacijsku shemu načina prikupljanja podataka, oni ih ipak razlikuju od istraživačkih pristupa. Zbog jednostavnosti i ograničenja prostora nismo se bavili utvrđivanjem pojedinačnih metoda prikupljanja podataka, već smo istražili u kojoj su mjeri autori koristili primarne odnosno sekundarne podatke. Primarnim se podacima u metodološkoj literaturi nazivaju podaci koji se prikupljaju tijekom samog istraživanja, primjerice metodom ankete ili promatranja, dok su sekundarni podaci oni prikupljeni u ranijim istraživanjima ili preuzeti iz nekih drugih izvora.

3.3 Rezultati istraživanja

Na temelju prikupljenih podataka izradili smo tablice koje brojčano prikazuju korištenje pojedinih istraživačkih pristupa, pojedinih tema te njihovu međusobnu ovisnost.

Od istraživačkih pristupa najzastupljeniji su pregled (25 članaka), analiza slučaja (23 članka) i povijesna metoda (22 članka). Analizu sadržaja kao istraživački pristup koriste autori u 12 članaka, a konceptualnu metodu u 11 članaka. Najmanje se koriste sekundarna analiza i bibliometrija – po jedan članak (Tablica 1).

istraživački pristup	broj članaka
pregled	25
analiza slučaja	23
povijesna metoda	22
analiza sadržaja	12
konceptualna metoda	11
rasprava	5
kvalitativna metoda	5
analiza sustava/softvera	3
pregled literature	2
bibliometrija	1
sekundarna analiza	1

Tablica 1. Istraživački pristupi korišteni u člancima u Vjesniku bibliotekara Hrvatske u razdoblju od 1998. do 2006. godine

Kada analiziramo teme kojima se bave autori članaka iz uzorka, važno je napomenuti da su poneki brojevi *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* objavljeni kao tematski. Uredništvo je tako unaprijed naručivalo od autora članak na određenu temu. Dvobroj 1/2 iz godišta 43(2000) imao je temu bibliografska kontrola u okruženju globalne informacijske infrastrukture. Svi članci u tom broju bave se

temom pretraživanja informacija. Važno je napomenuti da je prema Järvelinovoj i Vakkarijevoj shemi ta kategorija opširna te obuhvaća katalogizaciju, klasifikaciju, indeksiranje, bibliografije i baze podataka. Istoj temi pripada i tematski četverobroj 1/4 koji čini godište 44(2001) u kojem se nalaze članci o sadržajnoj obradi. Navedene činjenice treba uzeti u obzir kada zaključujemo, na osnovi rezultata istraživanja, da se najviše autora (u 43 članka) bavi temom pretraživanja informacija (Tablica 2). Ipak možemo zaključiti da unatoč tome što je u posljednjem desetljeću u hrvatskom knjižničarstvu otvoren popriličan broj novih tema, zastupljenost najtipičnijega knjižničarskog područja u najvećem broju članaka govori o nepromjenjivoj i trajnoj važnosti jezgrenog područja knjižničarske struke.

Temom knjižničnih službi bavi se 19 članaka, traženjem informacija 16 članaka, a poviješću knjige, tiskarstvom i nakladništvom 14 članaka. Ovdje ponovo moramo napomenuti da dvobroj 3/4 iz godišta 48(2005) za temu ima kulturu tiskarstva u Hrvatskoj pa se i svi članci u tom broju bave temom tiskarstva.

tema	broj članaka
pretraživanje informacija	43
knjižnične službe	19
traženje informacija	16
povijest knjige i nakladništvo	14
knjižničarstvo	10
znanstvena komunikacija	5
obrazovanje	3

Tablica 2. Teme korištene u člancima u Vjesniku bibliotekara Hrvatske u razdoblju od 1998. do 2006. godine

Tablica 3 prikazuje raspoređenost istraživačkih pristupa u odnosu na teme članaka. Najraznolikije istraživačke pristupe koriste autori koji se bave temom pretraživanja informacija. Razlog ponovo možemo tražiti u širini područja, ali i u velikom broju članaka koji tu temu obrađuju.

Utvdili smo da se u znatno većem broju članaka (77) koriste sekundarni podaci što znači da je riječ o preuzetim podacima, dok su samo 33 članka napisana temeljem podataka prikupljenih baš za to istraživanje.

Držimo kako upravo prikupljanje primarnih podataka ukazuje na kvalitetu te kontinuitet znanstveno istraživačkog rada određene struke u nekoj sredini iz čega proizlazi da je odnos između korištenja primarnih i sekundarnih podataka u radovima Vjesnika uvelike zabrinjavajući za hrvatsko knjižničarstvo. Iako se, na prvi pogled, zbog neuključivanja stručnih radova u istraživanje, slabija zastupljenost primarnih podataka može tumačiti pretpostavkom o usmjerenosti knjižničara praktičara k izradi stručnih radova, odnosno uredničko recenzentskoj kategorizaciji njihovih radova kao stručnih, smatramo kako navedeno objašnjenje nije u potpu-

Tablica 3. Raspoređenost istraživačkih pristupa ovisno o temi članaka u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* u razdoblju od 1998. do 2006. godine

tema	istraživački pristup									
	pregled	analiza	analiza	povijesni	koncept-	pregled	rasprava	kvali-	analiza	sekundar-
pretraživanje informacija	15	sadržaja 9	slučaja 5	4	tualan 3	literature 2	2	tativan 1	analiza sustava 1	sekundarna analiza 1
knjiž. i inf. službe	analiza slučaja 6	pregled 5	koncept- tualan 4	povijesni 2	rasprava 1	analiza sadržaja 1				
traženje informacija	analiza slučaja 8	kvali- tativan 3	analiza sustava 2	koncept- tualan 1	rasprava 1	pregled 1				
povijest knjige, nakladništvo	povijesni 13	analiza sadržaja 1								
knjižničarstvo	povijesni 3	pregled 3	koncept- tualan 2	rasprava 2	kvali- tativan 1					
znanstvena komunikacija	analiza slučaja 2	pregled 1	koncept- tualan 1	biblio- metrijski 1						
obrazovanje	analiza slučaja 2	analiza sadržaja 1								

nosti primjereno. Naime, većina autora koji objavljuju u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske*, što naravno uključuje i one čiji su radovi označeni kategorijama obuhvaćenim ovim istraživanjem (izvorni znanstveni radovi, znanstvene bilješke, prethodna priopćenja, pregledni radovi, pozvani radovi, preuzeti radovi i istraživanja) upravo su knjižničari zaposleni u različitim vrstama knjižnica što im, po našem mišljenju, ujedno i olakšava znanstveni istraživački rad omogućujući im pristup primarnim podacima ili njihovo prikupljanje. Kako naše teze ne bi ostale proizvoljne, slijedi prikaz ustanova u kojima su zaposleni autori.

Autori članaka u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* zaposleni su u raznim ustanovama, domaćim ili onima u inozemstvu. Najviše članaka, 34, napisali su autori zaposleni u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Odmah slijede autori iz znanstveno nastavnih ustanova s 33 članka. Knjižničari iz specijalnih knjižnica napisali su 15 članaka, oni iz narodnih knjižnica 11 članaka, a iz visokoškolskih devet. Niti jedan članak nije napisao autor zaposlen u školskoj knjižnici. Ovakvi su rezultati donekle i očekivani. Ne čudi brojnost autora iz Nacionalne i sveučilišne knjižnice koja je središnjica našega knjižničnog sustava. Na zastupljenost autora iz znanstveno nastavnih ustanova svakako utječe i činjenica da oni moraju objavljivati znanstvene radove jer je to jedan od uvjeta za izbor u zvanje. No na ovom mjestu ponovo moramo istaknuti kako naša analiza nije obuhvatila stručne radove tako da navedenu zastupljenost autora iz pojedinih vrsta ustanova treba promatrati u svjetlu znanstveno istraživačkog rada.

ustanova	broj autora
NSK	34
znanstveno nastavne ustanove	33
specijalne knjižnice	15
narodne knjižnice	11
visokoškolske knjižnice	9
školske knjižnice	0
ostalo	8

Tablica 4. Ustanove u kojima su zaposleni autori članaka u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* u razdoblju od 1998. do 2006. godine

Ukupan broj autora članaka iz uzorka je 93. Većina autora promatranih članaka hrvatskog su porijekla, njih 70. Članaka stranih autora ukupno je 23, a većina tih članaka su preuzeti ili pozvani radovi, jedno je istraživanje i jedan pregledni rad. Prema tome, strani autori uglavnom ne šalju sami svoje radove u *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* već se odazivaju pozivu uredništva. Razlog je svakako u tome što radovi u *Vjesniku* izlaze isključivo na hrvatskom jeziku koji nije razumljiv široj znanstvenoj zajednici.

4 Zaključak

U *Vjesniku bibliotekara Hrvatske*, najuglednijem časopisu knjižničarske struke u Hrvatskoj, objavljen je mali broj članaka koji se bave metodologijom u knjižničarstvu. No, ni na međunarodnom planu, unatoč određenim IFLA-inim nastojanjima, ne postoji opće prihvaćena znanstveno utemeljena shema koja bi u potpunosti oslikavala metodološke i sadržajne aspekte znanstvenih istraživanja u suvremenom knjižničarstvu. Još uvijek najčešće korištena, Järvelinova i Vakkarijeva klasifikacijska shema nije u potpunosti zadovoljavajuća. Razloga je više, počevši od toga da je stvorena prema uzorku časopisa od prije 40 do 20 godina. Zatim, pojedine klase nisu jednoznačno definirane, a autori iz različitih zemalja zbog različitog obrazovanja, ali i zbog kulturnih i društvenih razlika, na različit način shvaćaju značenja pojedinih klasa. Takvo stanje govori o neophodnoj potrebi stvaranja nove sheme (ili značajnijeg prepravljavanja stare) koja bi se temeljila na novijim istraživanjima. Držimo da bi se IFLA-ina Komisija za knjižničnu teoriju i istraživanja trebala, što je moguće prije, djelatno baviti ovom problematikom.

Provedenim istraživanjem utvrdili smo da su pregled, analiza slučaja i povijesna metoda najzastupljeniji istraživački pristupi u odabranom uzorku članaka iz *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* u razdoblju od 1998. do 2006. godine. To nam govori o donekle "tradicionalnom" pristupu znanstveno istraživačkom radu. Najviše se autora bavilo temom pretraživanja informacija koja prema korištenoj Järvelinovo i Vakkarijevoj shemi obuhvaća katalogizaciju, klasifikaciju, indeksiranje, bibliografije i baze podataka. Dakle, temeljem sadržajnih aspekata objavljenih znanstveno istraživačkih radova u obuhvaćenom razdoblju primjećujemo kako najviše članaka spada u "najtipičnije" knjižničarsko područje, što je i očekivano za knjižničarski časopis općeg tipa.

Trebalo bi još istaknuti da je navođenje i objašnjenje samoga istraživačkog pristupa, odnosno korištene metodologije, u člancima vrlo neujednačeno. Uredništvo bi, uz pomoć recenzenata, svakako trebalo potaknuti autore na preciznije navođenje korištenih znanstveno istraživačkih pristupa. Primjerice, u Järvelinovima i Vakkarijevim istraživanjima mogli smo pročitati da su se oni prilikom određivanja istraživačkih pristupa (a i tema) oslanjali isključivo na sažetke. Takav pristup nije bio moguć u našem istraživanju. U tom bi svjetlu uredništvo *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* možda moglo razmotriti i drugačiji način strukturiranja sažetaka, poput primjerice onog u časopisima izdavača Emerald, u kojima se precizno navodi korištena metoda. Iznenaduje i visok postotak korištenja sekundarnih podataka u objavljenim radovima, s obzirom na velik broj autora koji su praktični knjižničari i sigurno imaju pristup primarnim podacima ili mogućnost vođenja istraživanja kojim bi se podaci te vrste prikupili.

Naše istraživanje smatramo malim prilogom boljem razumijevanju uloge i važnosti *Vjesnika bibliotekara Hrvatske* za hrvatsku knjižničarsku zajednicu, a time i boljem razumijevanju knjižničarstva kao jedne od disciplina u informacijskim znanostima.

LITERATURA

- Aparac-Gazivoda, Tatjana. Ishodišta za teoriju bibliotečne znanosti. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 31, 1/4(1988), 115-127.
- Cano, Virginia. Bibliometric overview of library and information science research in Spain. // Journal of the American Society of Information Science 50(1999), 675-680.
- Cheng Huanwen. Appendix 4: A bibliometric study of library and information science research in China. 1996. [citirano: 2007-07-06]. // International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research. [S. l.] : International Federation of Library Associations and Institutions, cop. 2003. (IFLA professional reports ; nr. 82). Str. 41. Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>
- Hauser, Lloyd. A conceptual analysis of information science. // Library and information science research 10(1988), 3-34.
- Huusko, L. Content analysis of 1965 research articles in the library and information science. // Library and information science research 12(1991), 395-421.
- Järvelin, Kalervo; Pertti Vakkari. Content analysis of research articles in library and information science. // Library and information science research 12(1990), 395-421.
- Järvelin, Kalervo; Pertti Vakkari. The evolution of library and information science : 1965-1985 : a content analysis of journal articles. // Information processing and management 29, 1(1993), 129-144.
- Järvelin, Kalervo; Pertti Vakkari. Appendix 2: Methods, research strategy. 1993. [citirano: 2007-07-06]. // International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research. [S. l.] : International Federation of Library Associations and Institutions, cop. 2003. (IFLA professional reports ; nr. 82). Str. 29-30. Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>
- Kumpulainen, Sisko. Library and information science research 1975 : content analysis of journal articles. // Libri 41, 1(1991), 59-76.
- Markić-Čučuković, Ljerka. Bibliotekarstvo i znanstveni rad. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 25, 1/4(1981), 119-134.
- Markić-Čučuković, Ljerka. Znanstvenoistraživački rad u bibliotekarstvu : trajni izazov. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 31, 1/4(1988), 103-114.
- Mikačić, Mira. Mjesto bibliotečne znanosti među drugim znanostima. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 31, 1/4(1988), 91-102.
- Nour, Martyvonne. M. A quantitative analysis of the research articles published in core library journals of 1980. // Library and information science research 7(1985), 261-273.
- Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama [citirano: 2007-07-18]. // Narodne novine 76(2005). Dostupno na: <http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2005/1500.htm>
- Rochester, Maxine K.; Pertti Vakkari. International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on

behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research [citirano: 2007-07-06]. [S. 1.] : Interanational Federation of Library Associations and Institutions, cop. 2003. (IFLA professional reports ; nr. 82). Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>

Rochester, Maxine K. Library and information science research in Australia 1985-1994 : a content analysis of research articles in the Australian library journal and Australian academic and research libraries. // Australian academic and research libraries 26, 3(1995), 163-170.

Rojnić, Matko. Bibliotekarstvo i nauka. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 4, 1/4(1955/1957), 37-74.

Ward, Patricia Layzell. The nature of UK research literature : some thoughts arising from a bibliometric study [citirano: 2007-07-06]. // Conference programme and proceedings / 63rd IFLA General Conference, August 31- September 5, 1997. Dostupno na: <http://www.ifla.org/IV/ifla63/63layp.htm>

Ward, Patricia Layzell. Appendix 6: A preliminary study of the UK research literature of library and information science. 1998. [citirano: 2007-07-06]. // International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari [on behalf of IFLA's] Section on Library Theory and Research. [S. 1.] : Interanational Federation of Library Associations and Institutions, cop. 2003. (IFLA professional reports ; nr. 82). Str. 43-54. Dostupno na: <http://www.ifla.org/VII/s24/pub/iflapr-82-e.pdf>

Yontar, Aysel; Mesut Yalvaç. Problems of library and information science research in Turkey : a content analysis of journal articles 1952-1994. // IFLA Journal 26(2000), 39-51.